

Ekspoze mandatara za sastav vlade

Poštovane kolege,
danas biramo prvu demokratsku vladu Srbije nakon 60 godina. Uslovi koje ona zatiče su po skoro svim pokazateljima dramatično loši. Realan životni standard naših gradjana, procenat nezaposlenosti, stanje naše tehnologije i saobraćajne infrastrukture, zaduženost naših preduzeća i naše zemlje u celini, opšta bezbednost i stepen kriminalizovanja društva – po svemu ovom danas smo na dnu lestvice evropskih zemalja. To nije moderna i uspešna Srbija, ali to nije čak ni Srbija naših roditelja, u kojoj smo odrastali, u kojoj se radilo i kupovalo, gde su ulice, školska dvorišta i državne granice bili bezbedni, i gde je kućni budžet dopuštao da odemo na letovanje i na zimovanje.

Šta se to u medjuvremenu desilo i gde smo pogrešili? Potpuni odgovor na ovo pitanje daće istorija, ali već sada sa sigurnošću možemo da kažemo: problem nije u gradjanima, problem je u vlasti. Gradjani su bili spremni, i danas su spremni, da ovu zemlju učine uspešnom, bogatom i srećnom. Ono što je nedostajalo je jasna politička strategija za ostvarenje tog cilja. Poslednjih deset godina Srbija je zemlja bez razumnog plana i rukovodjenja, prepuštena na milost i nemilost brutalnim interesnim grupama unutar, i medjunarodnim interesima spolja. To vreme je prošlo. Petog oktobra Srbija je uzela svoju sudbinu u svoje ruke. Današnji dan u simboličnom smislu razumemo kao šesti oktobar, kao početak sprovođenja nacionalnog konsenzusa za korenite promene.

Vlada koju danas obrazujemo je instrument ovih promena. Ona je dobila mandat naroda da sprovede promene a ne da vlada. Po dubini i beskompromisnosti zahvata ona treba da bude vlada oštrog diskontinuiteta. Istovremeno, to je vlada pravne države, koja će delovati isključivo zakonima i u okviru zakona.

Ova vlada treba da obezbedi nekoliko uslova bitnih za kredibilitet zemlje, a time i njen ubrzani razvoj.

Prvi uslov je – opšta politička stabilnost u regionu. To se najpre odnosi na demokratsko regulisanje odnosa između Srbije i Crne Gore, zatim na definitivno suzbijanje terorizma na jugu Srbije, pronalaženje načina suživota Srbije i Kosova, i konačno, na istinsku saradnju Srbije sa susedima.

Drugi uslov su stabilne demokratske institucije u Srbiji, pre svega nekorumpirana vlast, nezavisno sudstvo i lična i imovinska bezbednost.

Treći uslov je dobro zakonodavstvo, pre svega u oblasti poslovanja.

Četvrti uslov je kvalitetna saobraćajna infrastruktura, koja obezbeđuje brzu komunikaciju ljudi i roba.

Konačno, **peti uslov je kvalifikovana i pouzdana radna snaga** i kvalitetan menadžment u preduzećima.

Izlažem program nove demokratske vlade sa čvrstim uverenjem da je u četverogodišnjem mandatu moguće postići sve navedene ciljeve, i sa jasnim planom za svaki od njih.

I

Javnosti su poznati stavovi DOS-a o pitanjima opšte političke stabilnosti.

1) Kolegama iz Crne Gore predlažemo da u redefinisaniu odnosa Crne Gore i Srbije podju od principa najmanjeg rizika, a to je, reforma postojeće države, radje nego stvaranje novih država. Za nas je veća čast ući u istoriju kao generacija koja je svojoj zemlji i Balkanu u celini donela mir i prosperitet, i uvela ga u Evropu, nego kao političari koji su svojoj naciji obezbedili medjunarodno priznanje.

2) Albancima sa Kosova kažemo: Promenile su se okolnosti. Svoje ekonomske i ljudske interese danas i ubuduće možete da ostvarite samo u saradnji sa Srbijom i preko Srbije, jer mi postajemo motor regionalnog razvoja. Mi smo ponovo

lokomotiva Balkana. Budite umereni i razumni inače vam se može desiti da na duži period odete na slepi kolosek istorije.

3) Naša rešenja za jug Srbije takodje su jasna. Fer ponuda lokalnom albanskom stanovništvu da se uključi u politički i socijalni život Srbije, i istovremeno, beskompromisno suzbijanje terorizma, kako čini svaka demokratska država.

II

Potpuno smo svesni toga da od unutrašnje stabilnosti Srbije umnogome zavisi opšta politička stabilnost regiona. Zbog toga je posao ove vlade pretežno u domenu jačanja demokratskih institucija i pokretanja privrednog razvoja.

Generalno uzev, pred nama su dva krupna problema: zemlja je u celini ekonomski i socijalno opustošena, a uz to, polarizovana na osiromašenu većinu i prebogatiju manjinu. To podriva stabilnost i moral naše nacije. Institucijama se ne veruje, jer su sve do juče bile instrument moćnih i bogatih. Ljudima su sumnjivi vlast i politika kao takvi, a ne samo oni koji su je uzurpirali i zloupotrebili.

Zbog toga, pre nego što krenemo u ozbiljne reforme, ili još bolje, istovremeno sa tim, moramo svesti račune sa kriminalom i zloupotrebama iz proteklih deset godina.

1) Najpre ona najteža krivična dela. Gradjani s pravom od ove vlade očekuju da u najskorijem roku, a tu govorim o sedmicama i danima, a ne o mesecima, rasvetli ubistvo Slavka Ćuruvije, ubistva na Ibarskoj magistrali, otmicu Ivana Stambolića i još nekoliko ubistava koja su očito imala političku pozadinu.

Njihovi nalogodavci i počionoci moraju se naći pred licem pravde. *Osnovacko i parlamentarna komisija koje će imputati, umesahont državni služe u teška krivična dela,*

2) Takodje, pred licem pravde moraju se naći i oni koji su ukaljali našu zemlju i naciju, vršeći zločine nad decom i ženama, a krijući se iza tobožnje patriotske misije.

3) Medjutim, u proteklih desetak godina u našoj zemlji je izvršen i ekonomski zločin. Različitim finansijskim mahinacijama milioni ljudi su ostali bez uštedjevine i sredstava za život, dok se manjina besramno obogatila. Neko će reći da je zločin preteška reč. Mislim da nije. Jer, koliko ljudi je umrlo zato što nisu mogli da se leče a njihov rodjeni novac je zamrznut u vidu stare devizne štednje, koliko sudbina je upropašteno, brakova razoreno, zbog očaja i siromaštva u koje su ljudi gurnuti bez svoje krivice?

4) Parlamentu ćemo predložiti paket zakona koji treba da ohu hvate sankcionisanje finansijskih i drugih zloupotreba, ali i slučajeva korišćenja sankcija i blokade za neumereno bogaćenje. Razmlijšljamo o jednokratnom porezu na ekstra profit, ostvaren u neregularnim uslovima, a ti uslovi su npr. dobijanje kredita iz primarne emisije tokom hiperinflacije, otkup deviza po nerealn niskom kursu, korišćenje monopolskog položaja. Takodje, razmatramo mogućnost znatnog oporezivanja tzv. funkcionerskih stanova, tj. stanova i vila koje su politički funkcioneri dobili na korišćenje a potom otkupili. Nećemo organizovati "lov na veštice", ali nećemo dozvoliti da finansijski klan starog režima trajno zadrži novac opljačkanog naroda.

Takodje, povećavamo beskompromisnu borbu protiv organizovanog kriminala, pre toga u domenu otuđica, reketiranja, trgovine drogou, krađe automobila, III trgovine hatom i cigaretama.

poštovane kolege,

Naša ~~beskompromisnost~~ u svodjenju računa sa kriminalom bivšeg režima biće uverljiva samo ako izgradimo instrumente kontrole i naše sopstvene vlade. Sledeći paket zakona koji će se naći pred parlamentom biće posvećen upravo tome – različitim, u našem parlamentarnom životu dosad nepoznatim, vidovima kontrole vlade i državnih službi.

1) Kontrola počinje javnim odricanjem od privilegija. Nema otkupa funkcionerskih stanova, nema obavljanja privatnih poslova preko države, nema članstva u dobro plaćenim upravnim odborima. Nema primanja skupih poklona. Takodje,

nema intervencija u sudovima, policiji, RTS-u, privredi. Nema zapošljavanja rodbine i partijskih aktivista. *A već na sledećoj sednici parlamenta ukinućemo delove zakona o privilegijama funkcionera.*
Ovim vladinim programom se obavezujemo na to, a za onog ko prekrši obavezu nema mesta u vladi. *(Sve ovo)*

2) Pošto nam predstoji proces privatizacije, neophodno je uspostaviti čitav niz nezavisnih kontrolnih mehanizama, od parlamentarnih odbora do ekspertskih timova uglednih nezavisnih instituta, koji će nadgledati finansijske operacije i svedočiti o njihovoj korektnosti. Naš cilj je transparentna vlast, a finansije su najvažniji test.

3) Parlamentu ćemo predložiti uvođenje institucije narodnog advokata, tzv. Ombudsmana, kao mesta sa znatnim autoritetom i ovlašćenjima, gde će građani dostavljati svoje prigovore na rad vlade i njenih službi. Ohrabrićemo sve vidove građanskih inicijativa usmerenih na podizanje kvaliteta javnog servisa, od opštine do vlade.

4) Što je možda najvažnije, učinićemo sve da se uspostavi nezavisno sudstvo, kao temelj pravne države, što želimo da Srbija što pre postane.

IV

Svodjenje računa sa zloupotrebama od strane starog režima i mehanizmi kontrole naše vlade predstavljaju jasne poruke javnosti da beskompromisno ulazimo u reforme. Jezgro reformi odnosi se na ekonomiju i društvo.

Tu se suočavamo sa najtežim deficitima. Ali, uprkos dnevnim urgentnim problemima, važno je da ne postanemo vatrogasna vlada, koja gaseći svakodnevne požare zaboravi na dugoročnu ekonomsku viziju. Našem društvu i našoj ekonomiji potrebno je nova orijentacija, a ne samo svež kapital. Socijalna struktura i osnovne vrednosti našeg društva uveliko su oštećeni, naša tehnologija je konceptijski zastarela, uz to velikim delom

uništena bombardovanjem, naša radna snaga zaostala u edukaciji za novu ekonomiju.

Doći će investicije, ali pitanje je kojim motivom će se investitori rukovoditi. Investicije idu tamo gde je rad veoma jeftin ili tamo gde je rad veoma kvalitetan, tamo gde su rizik i zarada veoma visoki, ili tamo gde su uslovi poslovanja veoma stabilni. Naš strateški cilj je da postanemo zemlja stabilnih institucija i visoko kvalifikovane radne snage.

Srbija koju zamišljamo je društvo sa preovladjujućom srednjom klasom, a to znači, sa dobrostojećim porodicama, gde veliki broj građana ima uštedjevinu i privatno vlasništvo, sa kvalitetnim radnim mestima, solidnim zdravstvom i školstvom, pouzdanim penzionim osiguranjem. To je Srbija kao faktor regionalne stabilnosti, to je naša vizija budućnosti.

Na putu ka tom cilju moramo rešavati goruće probleme, a jedan od najtežih je nezaposlenost i nizak životni standard. Po zvaničnim podacima u Srbiji zaposleno oko 2,2 miliona ljudi, uz oko 820.000 nezaposlenih, što je oko 27%. Medjutim, ne samo što je ogroman broj nezaposlenih, nego i u strukturi zaposlenih imamo probleme. Oko 500.000 ljudi radi u preduzećima koja su trajno nelikvidna, pa te zaposlene možemo tretirati kao ljude koji faktički nemaju posao. To je dodatnih 15%. Ukupno, preko 40% nezaposlenih. Od ukupnog broja zaposlenih iz državnog budžeta platu prima oko 400.000 ljudi. To je nesumnjivo preteran broj za format naše privrede. Jer, svemu treba dodati obavezu redovne isplate oko 1,3 miliona penzija mesečno. Nije ni čudo što se sistem raspada!

Naša namera je da se restrukturiranjem privrede prekomponuje i struktura zaposlenosti, pa da tih dva miliona zaposlenih imaju stabilna i kvalitetna radna mesta. Smanjićemo broj zaposlenih u državnoj administraciji, za početak najmanje 20%.

Medjutim, nije dovoljno poboljšati strukturu postojeće zaposlenosti. Naš zadatak je da privlačenjem investicija omogućimo otvaranje novih radnih mesta.

Za to je potrebna obnova tehnologije i obnova kvalifikacione strukture. Tehnologija će doći tamo gde ljudi znaju i hoće da rade. Dakle, strateški prioritet je edukacija radne snage za novu ekonomiju. Ne treba da žalimo za starom tehnologijom, treba da se okrenemo izazovima budućnosti. Za njih moramo biti spremni, a to znači, kvalifikovani i obučeni.

Za to su potrebna velika ulaganja. Ali to su najopravdanija ulaganja, ulaganja u ljude. To je šansa za mlade ljude, za sve koji su po godinama mladi, ili duhom i energijom mladi. Takodje, nastojaćemo da poboljšavanjem uslova života i poslovanja vratimo što više naših stručnjaka koji su napustili zemlju. Pokušaćemo da odlučnom akcijom zaustavimo dalji odliv naših mozgova. Irska je u nacionalnom budžetu izdvojila pola miliona maraka za vraćanje svakog inženjera koji je napustio zemlju. Naši vrhunski stručnjaci bi se odmah vratili, čim bi imali pristojno radno mesto.

Poštovane kolege.

Posle više godina negativne stope zapošljavanja u našoj zemlji, obavezujemo se da će 2001.g. biti godina pozitivne stope zapošljavanja. To je jedno od najvažnijih merila uspešnosti naše ekonomske politike.

Naš cilj je i da se u ovoj godini znatnije popravi životni standard građana. Prema zvaničnim podacima, od prosečne porodične zarade danas jedna četveročlana porodica može da plati jedva 70% potrošačke korpe. Naš cilj je da na kraju 2001. prosečna porodica od svoje zarade može kupiti najmanje celu potrošačku korpu.

Ono što očekujemo kao velike spoljne investicije u narednom periodu su ulaganja u poljoprivredu, saobraćajnu infrastrukturu i energetiku. Podizanjem ovih sektora na zadovoljavajući nivo, uz sprovođenje reformi o kojima govorim, približavamo se ciljevima o kojima pre petog oktobra nismo smeli ni da

sanjamo. Ponovo ćemo biti značajan izvoznik hrane, a mislim da ne rizikujem mnogo ako u ime vlade obećam da će sledeće zime biti dovoljno električne energije, pošto ćemo tokom godine izvršiti generalni remont elektroprivrede, prvi put za deset poslednjih godina.

Obezbedićemo značajne kredite za mala i srednja preduzeća. Vodićemo računa o ravnomernom regionalnom razvoju. Isto tako, novim zakonom o lokalnoj samoupravi omogućićemo decentralizaciju vlasti i finansija. Vojvodina će imati istinsku autonomiju, po meri svojih građana a u interesu cele Srbije. Naša ekonomska strategija mora biti u privlačenju i pronalaženju investicija, da bi se u četiri naredne godine Srbija vratila poslu. Nakon deset godina propadanja treba nam istinski NJU DIL, najdinamičniji ekonomski razvoj od drugog svetskog rata.

Zadatak vlade je da zakonodavnim inicijativama uspostavi pogodne uslove za investiranje i poslovanje. *Postepeno ćemo harmonizovati naše propise sa evropskim, da bismo, najdane za 10 godina, postali član Evropske zajednice.*
Prvo, utvrdićemo jasno stanje finansija, imovine, obaveza i prava u Srbiji. Predložićemo zakon o vraćanju oduzete imovine, čime ćemo bar delemično obešteti ljude čija imovina je oduzimana iz ideoloških razloga. Od savezne vlade očekujemo da poništi odgovarajuće državne akte od pre pola veka. Takodje, očekujemo da se porodici Karadjordjević svečano vrati oduzeto državljanstvo, i da se ta najslavnija srpska porodica konačno vrati svojoj kući, u Beli dvor.

Drugo, **izvršićemo finansijsku deblokadu privrede,** pretvaranjem dugova u suvlasništvo, reprogramiranjem ili kompenzovanjem.

Treće, **uspostavićemo jasnu vlasničku strukturu,** i u vezi sa tim, modernu upravljačku strukturu u našim preduzećima. Neće više biti socijalističkih direktora, koji bez ikakve finansijske odgovornosti diktatorski raspolažu tuđom imovinom.

Četvrto, kompletiraćemo zakonodavstvo koje omogućava **neometan poslovni saobraćaj.** U bliskoj saradnji sa saveznim

nivoom donećemo zakone o stranim ulaganjima, hipotekama, arbitraži, koncesijama, donacijama, tržištu hartija od vrednosti.

Peto, uspostavićemo **novu poresku politiku** koja će skinuti deo teškog tereta sa privrede i zarada. Naša namera je da veoma pojednostavimo poreski sistem, da znatno smanjimo poreze, a da deficit koji time nastaje u budžetu popunimo suzbijanjem crnog tržišta naftnih derivata i cigareta. *Ukinućemo TV takse na brojila, ali i citav niz drugih nameta i harača bivšeg režima.*

Poštovane kolege.

Očito, ovo je vlada velikih reformi i energičnih akcija. Ona je sastavljena iz dva dela. Prvi deo, neka vrsta tima za strategiju i prioritete, čine predsednici i predstavnici stranaka DOS-a. Drugi deo su eksperti, ne iz sveta teorije, nego iz sveta prakse.

Nekolicina njih imaju uspešnu karijeru u najvećim svetskim kompanijama. Tu su da bi pomogli svojoj zemlji, i da bi se upisali u listu utemeljivača demokratske Srbije.

Pre nego što navedem njihova imena, kratak komentar na strukturu ministarstava.

Neka ministarstva su spojena i prekomponovana, neka druga transformirana u sekretarijate i agencije.

Kao nepotrebno ukinuto je ministarstvo za informisanje, jer u demokratskoj Srbiji nema cenzure. Ministarstvo za brigu o porodici na logičan način je pridodato ministarstvu za socijalnu politiku, jer država treba da se meša samo u porodice koje imaju probleme. Za našu dijasporu imamo nekoliko vladinih institucija, nije neophodno ministarstvo.

Posebne reakcije je izazvala budućnost ekologije i sporta.

Namera vlade je da u narednih šest meseci osnuje ministarstvo za upravljanje prirodnim resursima i zaštitu životne sredine.

Pošto se nadležnosti ovog budućeg ministarstva pažljivo moraju definisati, jer obuhvataju neke od nadležnosti koje danas spadaju u ministarstva poljoprivrede, zdravstva, urbanizma i

ekologije, potrebno je više vremena za njegovo konstituisanje. Za to vreme, zdravstvena dimenzija ekologije smeštena je u ministarstvo zdravlja, a administrativne nadležnosti u sekretarijat za ekologiju. Što se sporta tiče, za vrhunski amaterski sport imamo savezno ministarstvo. Deo koji se odnosi na fizičku kulturu je u nadležnosti ministarstva prosvete, dok je komercijalni sport u nadležnosti svojih klubova i navijača. Dosta su političari sedeli po upravnim odborima i na svečanim tribinama, valjda je to vreme prošlo. Toliko o samim ministarstvima.

Imena i biografije članova vlade

Poštovane kolege,

to je naš program i to su ljudi koji će da ga sprovedu u delo. Najmanje što možemo da vam obećamo je da će to biti vlada brzine, efikasnosti i transparentnosti. Na svaki problem ćemo reagovati odmah, reći ćemo istinu i predložiti rešenje. Nećemo lagati i nećemo krasti. Doduše, mi nemamo čarobni štapić. Ono što imamo je naše znanje i naša energija. Uz podršku građana i njihovo aktivno učešće, uveren sam da ćemo uspeti.